

2. පංචපාදානස්කන්ධය හට ගැනීමට හේතු

පසුගිය ලිපියෙන් අපි ශ්‍රී මුඛ දේශනාවට අනුව පංචපාදානස්කන්ධය යනු කුමක්දැයි විස්තර කළෙමු. මේ ලිපියෙන් අපි පංචපාදානස්කන්ධය පිළිබඳ වඩා විස්තර විග්‍රහයක් හා ඒවා හට ගැනීමට හේතු කවරේද යන්න විස්තර කරන්නෙමු.

ඉන් අනතුරුව තෙරුන් වහන්සේ පංචපාදානස්කන්ධයන්ගේ හටගැනීමට හේතු විමසනුයේ “ඉමේ පන හත්තේ පඤ්චපාදානක්ඛන්ධා කිම්මුලකා - වහන්ස මේ පංචපාදානස්කන්ධයෝ කවරක් මුල්කොට ඇත්තාහුදැ”යි විමසූ සේක.

“ඉමේ බෝ භික්ඛු පඤ්චපාදානක්ඛන්ධා ඡන්දමුලකා - මහණ මේ පංචපාදානස්කන්ධයෝ ඡන්දය හෙවත් තෘෂ්ණාව මුල්කොට සිටිත්” යයි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වතුරාර්ය සත්‍ය ක්‍රමයෙන් පංචපාදානස්කන්ධයේ හටගැනීමට හේතුව තෘෂ්ණාව යැයි එක් පරියායකින් හෙවත් ඒකදේශයකින් වදාළ සේක.

මෙතැනදී ධර්මකාමීහු නානා ක්‍රමවලින්, නානා දහම් පර්යායන්ගෙන් පංචපාදානස්කන්ධයේ හටගැනීමට හේතු දත යුතුය. ඒ හේතු පිළිබඳ විග්‍රහය මෙසේය.

ශාසන ප්‍රතිපදාව තුළ පංචපාදානස්කන්ධයන්ගේ උත්පත්තියට හේතුධර්ම හෙවත් ප්‍රත්‍යාධර්ම දක්වන විවිධ පරියායන් විස්තර කෙරේ. ඒවා නම්,

1. වතුරාර්යසත්‍යය
2. පටිච්චසමුප්පාදය
3. සුවිසි ප්‍රත්‍යය
4. සතර ආභාර යනාදී ක්‍රම වේ.

මෙහි වතුරාර්ය සත්‍යය ක්‍රමයේදී දුක්ඛසත්‍යය හෙවත් පංචපාදානස්කන්ධය හටගැනීමට හේතුව හෙවත් දුක්ඛසමුදය ලෙස දක්වනුයේ තෘෂ්ණාවයි. ආර්ය සත්‍යය විභාගය තවදුරටත් විස්තර කොට දේශනා කරන භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විභංගප්‍රකරණයෙහි සච්චවිභංගයෙහි අභිධර්මභාජනයට පැමිණ සියලු සාසව කුසල අකුසල චිත්ත චෛතසිකයන් දුක්ඛ සමුදය සත්‍යයෙහි සංග්‍රහ කොට වදාළ සේක. (විභංග ප්‍රකරණය - සච්චවිභංගය - බුජමු 198) මේ අනුව ලෝකෝත්තර කුසල් සිත් හැර ඉතිරි කාමාවචර, රූපාවචර, අරූපාවචර කුසලයද, අකුසලයද දුක්ඛසමුදය හෙවත් පංචපාදානස්කන්ධය හටගැනීමට හේතු වන බව දත යුතුය.

එසේම පටිච්චසමුප්පාද ක්‍රමයේදී පටිච්චසමුප්පාද අංගයන් පංචපාදානස්කන්ධයෙහි හටගැනීමට ප්‍රත්‍යාවන ආකාරය මහානිදාන, පටිච්චසමුප්පාද ආදී සූත්‍රයන්ගෙනුත් විභංගප්‍රකරණයෙහි පටිච්චසමුප්පාද විභංගයෙනුත් විශුද්ධිමාර්ගයෙහි කංඛාවිතරණ විසුද්ධි නිර්දේශයෙනුත් බලා දත යුතු වෙත්.

සුවිසි ප්‍රත්‍ය ක්‍රමයේදී සුවිසි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ පංචපාදානස්කන්ධයේ හටගැනීමට ප්‍රත්‍යාවන ආකාරය පටිච්චසමුප්පාද ප්‍රකරණයෙහි නිද්දේස වාරයෙන් හා එහි අර්ථකතාවෙන් දත යුතු වෙත්.

එසේම සතර ආභාර පංචපාදානස්කන්ධය ඉපදීමට ප්‍රත්‍ය වන බව භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ආභාර සූත්‍රයෙහි මෙසේ වදාරා ඇත.

- “වත්තාරොමෙ, භික්ඛවෙ, ආභාරා භූතානං වා සත්තානං ධීතියා සම්භවෙසීනං වා අනුග්ගහාය. කතමෙ වත්තාරො? කබලිංකාරො ආභාරො ඔළාරිකො වා සුබ්බමො වා, එස්සො දුතියො, මනොසඤ්චෙනනා තතියා, විඤ්ඤාණං වතුත්ථං. ඉමෙ බො, භික්ඛවෙ, වත්තාරො ආභාරා භූතානං වා සත්තානං ධීතියා සම්භවෙසීනං වා අනුග්ගහාය”

මහණෙනි, උපන් සත්ත්වයන්ගේ පැවැත්ම පිණිසත්, උපදින්නා වූ සත්ත්වයන්ට අනුග්‍රහ පිණිසත් මේ ආහාර සතරෙකි: කවර සතරෙක් ද? යත්: දළ වූ හෝ සියුම් වූ හෝ කබලිකාර (=පිඩු කොට බුදින බත් ආදී) ආහාරය, ස්පඨිය දෙවැන්න ය, මනෝසඤ්චෙනතාව තෙවැන්න ය, විඤානය සිවුවැන්න ය. මහණෙනි, මේ සතර ආහාරයෝ උපන් සත්ත්වයන්ගේ පැවැත්ම පිණිසත් උපදින්නා වූ සත්ත්වයන්ට අනුග්‍රහ පිණිසත් වෙති. (සංයුක්ත නිකාය 2 - ආහාරසූත්‍රය - බුදුමු 20)

මෙලෙස සතර ආහාර ක්‍රමයකින්ද පංචුපාදානස්කන්ධය උපදින බව භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වදාරා ඇත්තේය.

පටිසම්භිදාමග්ගප්‍රකරණයෙහි ස්කන්ධයන්ගේ හටගැනීමට හේතු

තවද පටිසම්භිදාමග්ගප්‍රකරණයෙහි උදයවාය ඥාන නිර්දේශය වදාරණ ධර්ම සේනාධිපති සාරිපුත්ත මහරහතන් වහන්සේ එක් එක් ස්කන්ධයක් ඉපදීමට මෙසේ හේතු දක්වයි.

“රූපක්ඛන්ධස්ස උදයං පස්සන්තො කතමානි පඤ්ච ලක්ඛණානි පස්සති? අවිජ්ජාසමුදයා රූපසමුදයොති – පච්චයසමුදයටියෙනරූපක්ඛන්ධස්ස උදයං පස්සති. තණ්හාසමුදයා රූපසමුදයොති – පච්චයසමුදයටියෙන රූපක්ඛන්ධස්ස උදයං පස්සති. කම්මසමුදයා රූපසමුදයොති – පච්චයසමුදයටියෙන රූපක්ඛන්ධස්ස උදයං පස්සති. ආහාරසමුදයා රූපසමුදයොති – පච්චයසමුදයටියෙන රූපක්ඛන්ධස්ස උදයං පස්සති. නිබ්බන්තිලක්ඛණං පස්සන්තොපි රූපක්ඛන්ධස්ස උදයං පස්සති. රූපක්ඛන්ධස්ස උදයං පස්සන්තො ඉමානි පඤ්ච ලක්ඛණානි පස්සති.”

“රූපස්කන්ධයාගේ උදය දක්නේ කවර පඤ්චලක්‍ෂණයන් දකී ද යත්, අවිද්‍යාසමුදයෙන් රූපයාගේ ඉපැදීම වේ යැ යි ප්‍රත්‍යය උපන් බැවින් රූපස්කන්ධයාගේ උදය දකී. තණ්හාසමුදයෙන් රූපයාගේ ඉපැදීම වේ යැ යි ප්‍රත්‍යය උපන් බැවින් රූපස්කන්ධයාගේ උදය (ඉපැදීම) දකී. කම්මසමුදයෙන් රූපයාගේ ඉපැදීම වේ යැ යි ප්‍රත්‍යය උපන් බැවින් රූපස්කන්ධයාගේ උදය දකී. ආහාරසමුදයෙන් රූපයාගේ ඉපැදීම වේ යැ යි ප්‍රත්‍යය උපන් බැවින් රූපස්කන්ධයාගේ උදය දකී. (අද්ධා-සන්තති-බණ වගයෙන් රූපයාගේ) උත්පාදලක්‍ෂණය දක්නේ ද රූපස්කන්ධයාගේ ඉපැදීම දකී. රූපස්කන්ධයාගේ උදය දක්නේ මේ ලක්‍ෂණ පස දකී.”(පටිසම්භිදාමග්ගප්‍රකරණය - උදයබ්බයඤාණං - බුදුමු 104)

“වෙදනාක්ඛන්ධස්ස උදයං පස්සන්තො කතමානි පඤ්ච ලක්ඛණානි පස්සති? අවිජ්ජාසමුදයා වෙදනාසමුදයොති – පච්චයසමුදයටියෙන වෙදනාක්ඛන්ධස්ස උදයං පස්සති. තණ්හාසමුදයා වෙදනාසමුදයොති – පච්චයසමුදයටියෙන වෙදනාක්ඛන්ධස්ස උදයං පස්සති. කම්මසමුදයා වෙදනාසමුදයොති – පච්චයසමුදයටියෙන වෙදනාක්ඛන්ධස්ස උදයං පස්සති. එස්සසමුදයා වෙදනාසමුදයොති – පච්චයසමුදයටියෙන වෙදනාක්ඛන්ධස්ස උදයං පස්සති.”

“වෙදනාස්කන්ධයාගේ උදය දක්නේ කවර ලක්‍ෂණ පසක් දකී ද යත්: අවිද්‍යාසමුදයෙන් වෙදනාවගේ ඉපැදීම වේ යැ යි ප්‍රත්‍යය උපන් බැවින් වෙදනාස්කන්ධයාගේ ඉපැදීම දකියි. තණ්හාසමුදයෙන් වෙදනාසමුදය වේ යැ යි ප්‍රත්‍යය උපන් බැවින් වෙදනාස්කන්ධයාගේ උදය දකියි. කම්මසමුදයෙන් වෙදනාසමුදය වේ යැ යි ප්‍රත්‍යය උපන් බැවින් වෙදනාස්කන්ධයාගේ උදය දකියි. ස්පඨියාගේ සමුදයෙන් වෙදනාසමුදය වේ යැ යි ප්‍රත්‍යය උපන් බැවින් වෙදනාස්කන්ධයාගේ උදය දකියි.”

“සඤ්ඤාස්කන්ධස්ස උදයං” සංඤාස්කන්ධයාගේ

“සංඛාරක්ඛන්ධස්ස උදයං” සංස්කාරස්කන්ධයාගේ

“විඤ්ඤාණක්ඛන්ධස්ස උදයං පස්සන්තො කතමානි පඤ්ච ලක්ඛණානි පස්සති? අවිජ්ජාසමුදයා විඤ්ඤාණසමුදයොති – පච්චයසමුදයටියෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධස්ස උදයං පස්සති. තණ්හාසමුදයා

විඤ්ඤාණසමුදයොතිපච්චයසමුදයටියෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධස්ස උදයං පස්සති. කම්මසමුදයා විඤ්ඤාණසමුදයොති - පච්චයසමුදයටියෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධස්ස උදයං පස්සති.”

“විද්‍යානස්කන්ධයාගේ ... උදය දක්නේ කවර පඤ්චලක්‍ෂණයන් දැකී ද යත්: අවිද්‍යාසමුදයෙන් විද්‍යානයාගේ ඉපැදීම වේ යැ යි ප්‍රත්‍යසමුදයභාවයෙන් විද්‍යානස්කන්ධයාගේ ඉපැදීම දැකියි. තෘෂ්ණාසමුදයෙන් විද්‍යානසමුදය වේ යැ යි ප්‍රත්‍යසමුදයභාවයෙන් විද්‍යානස්කන්ධයාගේ ඉපැදීම දැකියි. කම්මසමුදයෙන් විද්‍යානසමුදය වේ යැ යි ප්‍රත්‍යසමුදයභාවයෙන් විද්‍යානස්කන්ධයාගේ ඉපැදීම දැකියි. නාමරූපසමුදයෙන් විද්‍යානසමුදය වේ යැ යි ප්‍රත්‍යසමුදයභාවයෙන් විද්‍යානස්කන්ධයාගේ ඉපැදීම දැකියි.”
(පටිසම්භිදාමග්ගප්පකරණය - උදයබ්බයඤ්ඤාණං - බුදුප්‍ර 106)

මෙලෙස මෙම පරියායෙන් ධර්ම සේනාධිපතින් වහන්සේ ද පංචුපාදානස්කන්ධයෙහි හට ගැනීමට හේතු වදාරා ඇත්තේය. මෙම ක්‍රමය භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මහා පුණ්ණම සූත්‍රයෙහි දේශනා කළ ආකාරය ඉදිරියෙහි දැක්වෙන්නේය.

මේ සියලු පරියාය විස්තරයෙන් වටහා ගත යුත්තේ පංචුපාදානස්කන්ධයෙහි හටගැනීමට ප්‍රත්‍ය වන හෙවත් හේතු වන ධර්ම ඇත්තේ එකක් දෙකක් නොව බොහෝ හේතු ඇති බවත් ඇතැම් හේතු ධර්ම පුද්ගල අභ්‍යන්තරයෙහිත් ඇතැම් හේතු පුද්ගල සන්තානයෙන් පරිබාහිරවත් ඇති බවත්ය. මෙලෙස පංචුපාදානස්කන්ධය ප්‍රත්‍යයන්ගෙන් හටගන්නා බව දක්නා වූ තැනැත්තාට ඒ ප්‍රත්‍යයන් නිරුද්ධ කිරීමෙන් සියලු දුකින් අතමිදීමට හැකි බවට දොනසක් විශ්වාසයක් තහවුරුවක් ඇතිවන්නේය. ඒ දොනස තහවුරුව ඒ තැනැත්තාට මතු නිවන් සාක්ෂාත් කිරීම පිණිස හේතු වන්නේය.

පංචුපාදානස්කන්ධය හා උපාදානය යනු එකක්ද?

ඉන් අනතුරුව තෙරුන්වහන්සේ තණ්හා දෘෂ්ටි වශයෙන් උපාදානය බැසගනුයේද පංචුපාදානස්කන්ධය කෙරෙහිම බවට අර්ථ දැක්වීම සඳහා

- “තංයෙව නු ඛො, හන්තෙ, උපාදානං තෙ පඤ්චුපාදානක්ඛන්ධා, උදාහු අඤ්ඤත්‍ර පඤ්චුපාදානක්ඛන්ධෙහි උපාදාන”න්ති
වහන්ස ඒ උපාදානයම එම පංචුපාදානස්කන්ධයෝ ද නැතහොත් පංචුපාදානස්කන්ධයන්ගෙන් වෙන්ව උපාදානය වේ දැ”යි විවාළ සේක.
- “න ඛො, භික්ඛු, තංයෙව උපාදානං තෙ පඤ්චුපාදානක්ඛන්ධා, නාපි අඤ්ඤත්‍ර පඤ්චුපාදානක්ඛන්ධෙහි උපාදානං. යො ඛො, භික්ඛු, පඤ්චසු උපාදානක්ඛන්ධෙසු ඡන්දරාගො තං තත්ථ උපාදාන”න්ති.
මහණ ඒ උපාදානයම ඒ පංචුපාදානස්කන්ධයෝ නොවෙත්. පංචුපාදානස්කන්ධයන්ගෙන් වෙන්ව ද උපාදානය නොපවතියි. මහණ, පංචුපාදානස්කන්ධයන් කෙරෙහි යම් ඡන්දරාගයක් තෘෂ්ණාවක් වේද, තණ්හා දෘෂ්ටි වශයෙන් බැසගැනීමක් වේද එය එහිලා උපාදානය” යැයි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ එම පැනය විසඳාලමින් වදාළ සේක.

භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ මේ ප්‍රකාශයෙන් ජනිත වනුයේ උපාදානයෙන් යුතුව බැස ගත හැක්කේ උපාදාන වශයෙන් අරමුණු කළ හැක්කේ පංචුපාදානස්කන්ධය පමණක් බවයි. ඉහත දැක්වූ අනුපාදානීය ධර්මයන් කෙරෙහි උපාදානයෙන් යුතුව බැස ගත හැකි බවක් අරමුණු කළ හැකි බවක් නොමැති බව මින් ප්‍රකට කරයි.

තෘෂ්ණා දෘෂ්ටි උපාදානයන්ගේ විවිධත්වය

ලෝකයේ සත්ත්වයෝ නානා ආශාවල් ඇත්තෝය. නානා දෘෂ්ටි ඇත්තෝය. ඇතමෙක් රූපයට වඩා ප්‍රිය කරති. ඇතමෙක් ශබ්දයටය. ඇතමෙක් ගන්ධයටය. ඇතමෙක් රසයටය. ඇතමෙක් සියුමැලි පහස් විඳීමටය. මේ ආකාරයට සත්ත්වයන්ගේ තෘෂ්ණා වශයෙන් විවිධත්වයක් ඇත්තේය.

තවද ඇතමෙක් නියත ආත්මභාවයකට කැමතිය. නැවත නැවත සසර ඉපදීමට දිව්‍යලෝකවල යෑමට කැමතිය. මෙබන්දෝ ශාස්වත දෘෂ්ටි ඇත්තෝය. ඇතමෙක්ට ඇත්තේ මේ ජීවිතය පමණක්ය. මරණින් මතු ජීවිතයක් නැතැයි ගෙන කුසලාකුසලයන්ගේ විපාක නැතැයි ගෙන වර්තමාන භවයෙහි කා බී විනෝද වෙති. මොවුහු උච්ඡේදවත දෘෂ්ටි ඇත්තෝය. මේ ආකාරයට සත්ත්වයන්ගේ දෘෂ්ටි නානාත්වයක් ඇත්තේය.

මෙලෙස සත්ත්වයෝ තෘෂ්ණා දෘෂ්ටීන්ගෙන් අරමුණු දැඩිව ගන්නෝය. මෙය උපාදානයයි. මේ ආකාරයට ලෝකයේ සත්ත්වයන්ගේ තෘෂ්ණා දෘෂ්ටි උපාදානයන්ගේ නානාත්වයක් ඇත්තේය. මේ නානාත්වය මතු කර දක්වනු රිසි තෙරුන් වහන්සේ “සියා පන හන්තේ පඤ්චුපාදානක්ඛන්ධේසු ඡන්දරාගච්චෙමත්තතාති - වහන්ස, පංචුපාදානස්කන්ධයන් කෙරෙහි ඇති ඡන්දරාගයන්ගේ විවිධත්වයක් ඇත්දැ”යි ඇසූ සේක.

ඊට පිළිතුරු දක්වන භාග්‍යවතුන් වහන්සේ “මහණ ඇත්තේය.” යයි දේශනා කොට

- “ඉධ, භික්ඛු, එකච්චස්ස එවං භොති - ‘එවංරූපො සියං අනාගතමද්ධානං, එවංවෙදනො සියං අනාගතමද්ධානං, එවංසඤ්ඤො සියං අනාගතමද්ධානං, එවංසඛ්ඛාරො සියං අනාගතමද්ධානං, එවංචිඤ්ඤාණො සියං අනාගතමද්ධාන’න්ති. එවං ඛො, භික්ඛු, සියා පඤ්චසු උපාදානක්ඛන්ධේසු ඡන්දරාගච්චෙමත්තතාති ”

“මහණ, මෙලොවැ කිසිවක්හට මෙසේ සිත් වෙයි: අනාගතකාලයෙහි මෙබඳු රූප ඇත්තෙමි වන්නෙමි, අනාගත කාලයෙහි මෙබඳු වෙදනා ඇත්තෙමි වන්නෙමි, අනාගතකාලයෙහි මෙබඳු සංඤා ඇත්තෙමි වන්නෙමි, අනාගත කාලයෙහි මෙබඳු සංස්කාර ඇත්තෙමි වන්නෙමි, අනාගතකාලයෙහි මෙබඳු විඤාන ඇත්තෙමි වන්නෙමි. මෙසේ පඤ්චොපාදානස්කන්ධ විෂයෙහි ඡන්දරාගයාගේ විවිධත්වය වන්නේ ය” යැයි වදාළ සේක. මේ ආකාරයට භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සත්ත්වයා තුළ ඇති වන උපාදානයන් නිසා සත්ත්වයන් ලෝකයට ඇලෙන බවත් ඒ ඇලීම් නිසා නැවත නැවත උප්පත්ති මරණ වශයෙන් සසර සැරිසරන බවත් එබැවින්ම මේ දුකින් ගැලවී ගත නොහැකි බවත් මෙයින් වදාළ සේක.

ඉන් අනතුරුව තෙරුන් වහන්සේ නිර්වාණගාමී විපස්සනාව මතු කර දක්වනු පිණිස දෘෂ්ටි විශුද්ධියෙහි පටන් විශුද්ධි පිළිවෙළ දැක්වීම පිණිස අපට හමුවන සත්ත්වයින් පුද්ගලයින් ගහකොළ කඳුවැටි ගංගා සාගර සංඛ්‍යාත ලෝකයේ සත්‍ය වශයෙන්ම ඇත්තේ මොනවා දැයි දක්වනු පිණිස පැන විවාළ සේක.

ලෝකයේ අච්ඤ්ඤාණක සච්ඤ්ඤාණක වස්තු ලෙස පෙනී සිටිනුයේ කවර ධර්මයෝද? (නාමරූප පරිච්ඡේද ඥානය හෙවත් දෘෂ්ටි විශුද්ධිය)

- “කිත්තාවතා පන හන්තේ ඛන්ධානං ඛන්ධාධිච්චනං භෝති”
වහන්ස, කවර නම් සමූහ වශයෙන් පවතින පරමාර්ථ ධර්මයනට “සමූහ වශයෙන් පවතින පරමාර්ථ ධර්මයෝ යන නම වෙයිද?”

ඊට පිළිතුරු දේශනා කරන භාග්‍යවතුන් වහන්සේ

- “යං කිඤ්චි, භික්ඛු, රූපං - අතීතානාගතපච්චුප්පන්තං අප්ඤ්ඤානං වා ඛනිද්ධං වා, ඔලාරිකං වා සුඛමං වා, භීතං වා පඤ්ඤං වා, යං දුරෙ සන්තිකෙ වා - අයං රූපක්ඛන්ධො. යා කාවි වෙදනා - අතීතානාගතපච්චුප්පන්තං අප්ඤ්ඤානං වා ඛනිද්ධං වා, ඔලාරිකා වා සුඛමා වා, භීතා වා පඤ්ඤා වා, යා දුරෙ සන්තිකෙ වා - අයං වෙදනාක්ඛන්ධො. යා කාවි සඤ්ඤා - අතීතානාගතපච්චුප්පන්තං අප්ඤ්ඤානං වා ඛනිද්ධං වා, ඔලාරිකා වා සුඛමා වා, භීතා වා පඤ්ඤා වා, යා දුරෙ සන්තිකෙ වා - අයං සඤ්ඤාක්ඛන්ධො. යෙ කෙච්චි සඛ්ඛාරා - අතීතානාගතපච්චුප්පන්තං අප්ඤ්ඤානං වා ඛනිද්ධං වා, ඔලාරිකා වා සුඛමා වා, භීතා වා පඤ්ඤා වා, යෙ දුරෙ සන්තිකෙ වා - අයං සඛ්ඛාරක්ඛන්ධො. යං කිඤ්චි විඤ්ඤාණං - අතීතානාගතපච්චුප්පන්තං අප්ඤ්ඤානං වා ඛනිද්ධං වා, ඔලාරිකං වා සුඛමං වා, භීතං වා පඤ්ඤං වා, යං දුරෙ සන්තිකෙ වා - අයං විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො. එත්තාවතා ඛො, භික්ඛු, ඛන්ධානං ඛන්ධාධිවචනං හොති”

“මහණ, යම්කිසි අතීත අනාගත වර්තමාන තුන්කාලයට අයත් වූ ආධ්‍යාත්මික වූ හෝ බාහිර වූ හෝ රළු වූ හෝ සියුම් වූ හෝ භීත වූ හෝ ප්‍රණීත වූ හෝ සමූහ වශයෙන් පවත්නා වූ පරමාර්ථ රූපයක් වේ ද යම් දුර හෝ සමීපයෙහි වූ රූපයක් වේ ද මෙය සමූහ වශයෙන් පවත්නා වූ පරමාර්ථ වූ රූපස්කන්ධය වේ.

යම්කිසි අතීත අනාගත වර්තමාන තුන්කාලයට අයත් වූ ආධ්‍යාත්මික වූ හෝ බාහිර වූ හෝ රළු වූ හෝ සියුම් වූ හෝ භීත වූ හෝ ප්‍රණීත වූ හෝ සමූහ වශයෙන් පවත්නා වූ පරමාර්ථ වෙදනාවක් වේ ද යම් දුර හෝ සමීපයෙහි වූ වෙදනාවක් වේ ද, මෙය සමූහ වශයෙන් පවත්නා වූ පරමාර්ථ වූ වෙදනාස්කන්ධය වේ.

යම්කිසි අතීත අනාගත වර්තමාන තුන්කාලයට අයත් වූ ආධ්‍යාත්මික වූ හෝ බාහිර වූ හෝ රළු වූ හෝ සියුම් වූ හෝ භීත වූ හෝ ප්‍රණීත වූ හෝ සමූහ වශයෙන් පවත්නා වූ පරමාර්ථ සංඥාවක් වෙද යම් දුර හෝ සමීපයෙහි වූ සංඥාවක් වෙද, මෙය සමූහ වශයෙන් පවත්නා වූ පරමාර්ථ වූ සංඥාස්කන්ධය වේ.

යම්කිසි අතීත අනාගත වර්තමාන තුන්කාලයට අයත් වූ ආධ්‍යාත්මික වූ හෝ බාහිර වූ හෝ රළු වූ හෝ සියුම් වූ හෝ භීත වූ හෝ ප්‍රණීත වූ හෝ සමූහ වශයෙන් පවත්නා වූ පරමාර්ථ සංඛාරස්කන්ධයක් වෙද යම් දුර හෝ සමීපයෙහි වූ සංඛාරස්කන්ධයක් වෙද, මෙය සමූහ වශයෙන් පවත්නා වූ පරමාර්ථ වූ සංඛාරස්කන්ධය වේ.

යම්කිසි අතීත අනාගත වර්තමාන තුන්කාලයට අයත් වූ ආධ්‍යාත්මික වූ හෝ බාහිර වූ හෝ රළු වූ හෝ සියුම් වූ හෝ භීත වූ හෝ ප්‍රණීත වූ හෝ සමූහ වශයෙන් පවත්නා වූ පරමාර්ථ විඤානස්කන්ධයක් වෙද යම් දුර හෝ සමීපයෙහි වූ විඤානස්කන්ධයක් වෙද, මෙය සමූහ වශයෙන් පවත්නා වූ පරමාර්ථ වූ විඤානස්කන්ධය වේ.

මහණ මේ ආකාරයෙන් පවතින සමූහ වශයෙන් පවත්නා වූ පරමාර්ථ වූ ධර්මයන්ට සමූහ වශයෙන් පවත්නා වූ පරමාර්ථ ධර්මයෝ යන නම වෙයි” යැයි වදාළ සේක.

මේ ආකාරයට භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පංචුපාදානස්කන්ධයන්ගේ පරමාර්ථ ස්වභාවය දේශනා කොට වදාළ සේක. සත්වයන් පුද්ගලයන් කඳුවැටි ආදිය ලෙස පෙනීසිටිනුයේ ද පරමාර්ථ වූ ස්කන්ධ ධර්මයෝම බව ද මෙයින් වදාළ සේක. එසේම නාමරූප පරිච්ඡේද ඥානය සඳහා අවැසි පරමාර්ථ ධර්මයෝ දේශනා කරමින් සප්ත විභූද්ධීන් අතුරින් දිට්ඨි විභූද්ධිය දේශනා කොට වදාළ සේක.

ස්කන්ධයන්ගේ භටගැනීමට හේතු වන ප්‍රත්‍යාවන ධර්ම (ධම්මට්ඨිති ඥානය හෙවත් කංඛාවිතරණ විභූද්ධිය)

ඉන් අනතුරුව ධම්මට්ඨිති ඥානය පිණිස පවතින ස්කන්ධයන්ගේ සංඛත පටිච්චසමුප්පන්න ස්වභාවය මතුකරනු කැමති වූ තෙරුන්වහන්සේ

- “කො නු ඛො, භන්තෙ, හෙතු කො පච්චයො රූපක්ඛන්ධස්ස පඤ්ඤාපනාය? කො හෙතු කො පච්චයො වෙදනාක්ඛන්ධස්ස පඤ්ඤාපනාය? කො හෙතු කො පච්චයො සඤ්ඤාක්ඛන්ධස්ස

පඤ්ඤාපනාය? කො හෙතු කො පච්චයො සඛ්ඛාරක්ඛන්ධස්ස පඤ්ඤාපනාය? කො හෙතු කො පච්චයො විඤ්ඤාණක්ඛන්ධස්ස පඤ්ඤාපනායා”ති

“වහන්ස, රූපස්කන්ධයාගේ පැනැවීමට හේතු කවරේ ද, ප්‍රත්‍යය කවරේ ද, වේදනා ස්කන්ධය පැනැවීමට හේතු කවරේ ද, ප්‍රත්‍යය කවරේ ද, සංඥාස්කන්ධය පැනැවීමට හේතු කවරේ ද, ප්‍රත්‍යය කවරේ ද, සංස්කාරස්කන්ධය පැනැවීමට හේතු කවරේ ද, ප්‍රත්‍යය කවරේ ද, විඤානස්කන්ධය පැනැවීමට හේතු කවරේ ද, ප්‍රත්‍යය කවරේ දැ’ යි” අසා වදාළ සේක.

එයට පිළිතුරු සපයන භාග්‍යවතුන් වහන්සේ

- “වත්තාරො ඛො, භික්ඛු, මහාභූතා හෙතු, වත්තාරො මහාභූතා පච්චයො රූපක්ඛන්ධස්ස පඤ්ඤාපනාය. එස්සො හෙතු, එස්සො පච්චයො වේදනාක්ඛන්ධස්ස පඤ්ඤාපනාය. එස්සො හෙතු, එස්සො පච්චයො සඤ්ඤාක්ඛන්ධස්ස පඤ්ඤාපනාය. එස්සො හෙතු, එස්සො පච්චයො සඛ්ඛාරක්ඛන්ධස්ස පඤ්ඤාපනාය. නාමරූපං ඛො, භික්ඛු, හෙතු, නාමරූපං පච්චයො විඤ්ඤාණක්ඛන්ධස්ස පඤ්ඤාපනායා”ති.

මහණ, රූපස්කන්ධය පැනැවීමට සතර මහාභූතයෝ හේතු වෙති, සතර මහාභූතයෝ ප්‍රත්‍යය වෙති. වේදනාස්කන්ධය පැනැවීමට ස්පර්ශය හේතු වෙයි, ස්පර්ශය ප්‍රත්‍යය වෙයි. සංඥාස්කන්ධය පැනැවීමට ස්පර්ශය හේතු වෙයි, ස්පර්ශය ප්‍රත්‍යය වෙයි. සංස්කාරස්කන්ධය පැනැවීමට ස්පර්ශය හේතු වෙයි, ස්පර්ශය ප්‍රත්‍යය වෙයි. මහණ, විඤානස්කන්ධය පැනැවීමට නාමරූපය හේතු වෙයි, නාමරූප ප්‍රත්‍යය වේ” යයි වදාළ සේක.

මේ ආකාරයට භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පංචුපාදනස්කන්ධයේ සංඛත පටිච්චසමුප්පන්න ස්වභාවය වදාළ සේක. සැබවින්ම පවත්නා වූ ස්කන්ධ ධර්මයෝ හේතුඑල පරම්පරා වශයෙන් පවත්නා බවත් ඇත්තේ ස්කන්ධ පරම්පරාව පමණක් විනා සසරින් සසරට යන සත්ත්වයෙකු පුද්ගලයෙකු නොමැති බව වටහා ගෙන ශාස්වත දෘෂ්ටියෙන් මිඳෙනු පිණිසත් හේතු එල වශයෙන් පවතින්නේ එකම පරම්පරාවකට අයිති ධර්ම හෙයින් පූර්වකෘත කුශලාකුශල කර්මයන්ගේ විපාක විදින්න වෙනුයේ ඒ ස්කන්ධ පරම්පරාව අයත් සම්මුති පුද්ගලයාට හෙයින් කර්මයන්ගේ විපාක නැත යනාදී වශයෙන් ගන්නා උච්ඡේදවත දෘෂ්ටියෙන් මුදවාලනු පිණිසත් ප්‍රත්‍යධර්ම සිදලීමෙන් ස්කන්ධ පරම්පරාවේ ගලා යාම නවතාලීමෙන් ඒ ස්කන්ධ පරම්පරාව අයත් සම්මුති පුද්ගලයාට සදාතනිකව දුකින් මිදීමට හැකි බව දක්වාලනු පිණිසත් කංඛාවිතරණ විශුද්ධිය උපදවාගෙන ධම්මට්ඨිති ඥානයට පැමිණ වුල්ල සෝතාපන්නභාවයට පැමිණීමටත් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙම පංචුපාදනස්කන්ධයේ හටගැනීමට හේතුවන ධර්ම වදාළ සේක.

මිලභ අවසාන ලිපියෙන් අපි පංචුපාදනස්කන්ධය පිළිබඳ සමාජ ගත වී ඇති මතයන් හා සත්කාය දෘෂ්ටිය දුරුකිරීමට භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දේශනා කළ ක්‍රමය විස්තර කරන්නෙමු.